

کتاب

اصحاب استجاره و مسجد سہلہ

❖ آخوند ملاحسینقلی همدانی، و عمل استجاره در مسجد سهله

❖ مرحوم آیت الله آخوند ملا حسینقلی همدانی (۱۲۳۹-۱۳۱۱ هـ.ق) از ذریه صحابی اهل بیت علیهم السلام جابر بن عبد الله انصاری، که در حکمت شاگرد حکیم حاج ملاهادی سبزواری، و در فقه و اصول شاگرد شیخ انصاری، و در معنویات به همراه استاد خود (شیخ)؛ شاگرد سید علی شوشتری بود، و خود استاد فقهاء و مراجع بزرگی بوده، و در درس تذکرات تربیتی آخوند ملا حسینقلی همدانی هفتاد فقیه شرکت می کردند، ایشان در عین مواظبت بسیار بر **عمل استجاره** و زیارت و بیتوته **مسجد سهله**؛ این امر را به تلامذه توصیه و تاکید می نمود.

❖ اشاره ای در معرفی مراتب علمی و معنوی آخوند ملاحسینقلی همدانی:

❖ مرحوم آخوند ملا کاظم خراسانی بعد از رحلت آیت الله سید شوشتری؛ برای معنویات به حضور آخوند ملا حسینقلی همدانی می رفت، و تا آخر حیات آخوند همدانی از ایشان استفاده می کرد، با رحلت آخوند در مجلس فاتحه ملاحسینقلی شرکت جسته بود، و چون دید خطیب مجلس چندان در ذکر مناقب و فضایل ملا حسینقلی همدانی حق مطلب را ادا نکرد، همان وقت خود از جا برخاست و فصلی طویل در ذکر فضایل آخوند همدانی سخنرانی کرد.

❖ آیت الله شیخ آغا بزرگ تهرانی (در کتاب نقباء البشر، ص ۶۷۴) درباره آخوند ملاحسینقلی همدانی می گوید: او در علم اخلاق، وزنه عظیمی است که به توصیف نیاید. مدت های مدیدی گذشت؛ و زمانه همانند او در علم اخلاق و تهذیب نفوس ندید؛ و این فن به او ختم شد، و پس از وی نظیری برایش پیدا نشد، او عده ای را تربیت کرد و در مسیر تهذیب نفس قرار داد. آنان بعد از او همانند ستارگان، زینت بخش آسمان علم و فضیلت گردیدند. در یک کلام، او بر بسیاری از علما و دانشمندان برتری دارد.

👉 آیت الله حاج شیخ عباس محدث قمی (در کتاب فوائد الرضویه، ص ۱۴۸) به نقل از آیت الله سید حسن صدر، شاگرد آخوند ملاحسینقلی؛ در مورد ایشان می گوید: او از بندگان صالح و از برجسته ترین فقهای ربانی است. براساس حکمت سخن می گفت، و در این وادی؛ کلمات سودمند ادا می کرد، دائماً مراقب احوال خود بود، تا آنجائی که گاهی در اثنای درس ساکت می شد، زیرا می ترسید که غفلت از خداوند سبحان بر او عارض شود، و از فیض حضور بازماند، جماعت بسیاری از مؤمنین را تربیت کرده، و از تاریکی های جهل به سوی نور معرفت رهنمون شد. آنان را با توصیه به انجام اعمال شرعی و مجاهدت های نفسانی، در ردیف بندگان صالح و سالکان راه حقیقت قرار داد.

👉 آیت الله سید محسن امین عاملی (در کتاب اعیان الشیعه، ج ۶، ص ۱۳۶) در مورد استادش چنین می نگارد: "مرحوم ملا حسینقلی همدانی درجزینی نجفی، فقیه، اصولی، متکلم، مربی اخلاق، حکیمی متأله، عارفی سالک و مراقب و محاسبه گر نفس خویش بود. او از تعلقات و ریاست های دنیوی فاصله می گرفت، و از منصب فتوا و زعامت رویگردان بود.

👉 در زمان مرجعیت آیت الله فاضل شریبانی (از شاگردان شیخ انصاری) به تحریک برخی اهل انکار و تقصیر؛ عده ای طی عریضه ای، نزد آن مرحوم در شخصیت آخوند ملاحسینقلی ابراز تردید کردند، مرحوم شریبانی بعد از مطالعه نامه، در ذیل آن این گونه نگاشت: ای کاش خداوند مرا نیز مثل آخوند قرار دهد.

❖ نقش مناجات و استجاره و حتی در توفیقات علمی: مرحوم آخوند ملا حسینقلی همدانی در ارجاع و تشویق تلامذه خود در همه امور به ساحت مقدسه حضرت بقیة الله عَلَيْهِ السَّلَام و توسل در مسجد سهله آنقدر اهتمام داشت؛ که

حتی برای حل غوامض مسائل علمی (قرآنی، حکمی، اصولی، فقهی، کلامی...) توصیه به **عمل استجاره** و بیتوته در **مسجد سهله** می کرد، و آنرا عمل مجرب یاد می نمود، آیت الله میرزا جواد آقا ملکی (در کتاب اسرار الصلوة، ص ۲۹۴) به این امر اشاره می نماید: استادمان (ملاحسینقلی همدانی) به ما توصیه می فرمود که: وقتی در مسائل علمی متحیر شدید؛ و برایتان مشکلی پیش آمد، به خداوند ملتجی شده، و به پیشگاه حضرتش تضرع نمایید، و این برای ما به تجربه ثابت شده است. {و لایخفی که غالب مناجاتها و توسلات و تضرعات مورد توصیه ایشان؛ در بیتوته **مسجد سهله** بوده است} مرحوم ملکی تبریزی در توضیح این مطلب می گوید: "سرّ این که تهجد و دعا، از اسباب تحصیل علم است، بدین علت می باشد، همانطور که در روایات بسیاری تصریح شده: {علم به کثرت تعلّم نیست، بلکه نوری است که خداوند تعالی در قلب هر آن کس که بخواهد می افکند}. حضرت امام صادق علیه السلام فرموده: {إنه إذا تحلّى العبد بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه؛ اثبت الله النور فی قلبه}. (یعنی) {همانا هرگاه بنده با مولایش؛ در دل شب تاریک خلوت کند؛ خداوند نور را در قلب او مستقر و ثابت می نماید}.

🔸 واقعه ای قبلاً نقل شد در باب اینکه مرحوم آخوند ملاحسینقلی وقتی در مسجد کوفه بوده، اطلاع از حضور حضرت صاحب الأمر علیه السلام در حجره استادشان مرحوم آیت الله سید علی شوشتری (در **مسجد سهله**) پیدا نموده؛ و رفتن بالفور به **مسجد سهله**، و اینکه مرحوم سید شوشتری؛ ضمن دستور توقف؛ و عدم ورود به حجره؛ به او وعده های تشرّف در آینده را داده بودند.

🔸 آیه الله آقا سید علی عرب همدانی (که در حدود ۱۱ سال ملازم محضر آخوند ملا حسینقلی همدانی بود) در مورد حالات و کمالات استاد خویش می گوید: وقتی در خدمت آقای آخوند با عده زیادی حدود بیست نفر از آقایان از جمله

آقا شیخ محمد بهاری و آقا سید احمد کربلایی به **مسجد سهله** رفتیم. وارد **مسجد سهله** شدیم، در زاویه مسجد، افراد زیادی از اصحاب آن بزرگوار حضور داشتند (که منتظر اقامه جماعت با ایشان بودند). اما وقتی متوجه شدند مرحوم آیه الله حاج آقا رضا همدانی مشغول نماز مغرب هستند، آقای آخوند (متواضعانه) به همراهان فرمود: به ایشان اقتدا کنیم و نماز را با ایشان بخوانیم.

🔴 آیت الله سید ابوالقاسم لوسانی نقل می کرد: روزی (در ایام نوجوانی) بدون اینکه به پدرم بگویم به سمت **مسجد سهله**؛ جایی که حضرت آخوند علیه السلام بیتوته داشت؛ رفتم. تا مرا در لنگه درب دیدند؛ خشکم زد! تا ظهر به این حال بودم!! تا اینکه فرمودند: حالا بیا سفره بنداز. مگر انسان بدون اجازه پدرش به **مسجد سهله** می آید؟ این چه عبادتی است که پدر را نگران می کند؟! 🔴

مرحوم آخوند به {صحن حسینی علیه السلام از درب زینبیه که وارد شویم سمت چپ؛ حجره چهارم، محاذی پنجره قتلگاه} مدفون می باشد.

❖ اصحاب آخوند ملاحسینقلی؛ اصحاب استجاره به مسجد سهله:

مرحوم آخوند ملا حسینقلی همدانی **عمل استجاره** و بیتوته در **مسجد سهله** را جزو دستورالعملهای تربیتی تلامذه خود قرار داده بود. شاگردان او را تا ۳۰۰ نفر ذکر کرده اند، که هرکدام آیتی در علم و معنویت بودند، در اینجا به مناسبت موضوع کتاب؛ نام برخی از افراد سرشناس ایشان را که در حقیقت از اصحاب **عمل استجاره و مسجد سهله** بودند (به نقل از علامه آغا بزرگ طهرانی در نقباء البشر ج ۲ ص ۶۷۵، و علامه امین جبل عاملی در اعیان الشیعه، ج ۶، ص ۱۳۶) یاد می کنیم:

{۱}. آیت الله سید احمد کربلایی (متوفی ۱۳۳۲ ه.ق) وی از نظر علمی در سطحی بود که حکیم مدقق و اصولی مبرز، محقق اصفهانی (آیت الله کمپانی) در مورد ایشان فرمود: من احدی را مانند آقا سید احمد حائری در فقه ندیدم! همچنین توسط مرجع زمان (میرزای شیرازی دوم) با ارجاع احتیاطات؛ به عنوان مرجعیت بعد از خود معرفی شده بود، اما ایشان اعراض نمود، احوالاتشان در **مسجد سهله**؛ مستقلا یاد خواهد شد. {۲}. آیت الله آقا شیخ محمد بهاری همدانی (۱۲۶۵-۱۳۲۵ ه.ق) او از اصحاب خاص آخوند همدانی و وصی ایشان بود. آیت الله سید احمد کربلایی می گوید: ما پیوسته در خدمت مرحوم آیت الحق، آخوند ملاحسینقلی بودیم؛ و آخوند صد در صد برای ما بود، ولی همین که آقای شیخ محمد بهاری با آخوند آشنا گردید، آخوند را از ما ربود. {۳}. آیت الله سید مرتضی کشمیری (۱۲۶۸-۱۳۲۳ ه.ق). {۴}. آیت الله میرزا جواد آقا ملکی تبریزی (۱۲۷۴-۱۳۴۳ ه.ق)؛ که راهنمای معنوی مرحوم امام خمینی بود. ایشان آن چنان به او ارادات می ورزید؛ که بعد از بازگشت از پاریس؛ در قم به قبرستان شیخان بر سر مرقد (این شاگرد آخوند ملاحسینقلی) رفته، و با کمال تواضع با تحت الحنک عمامه خویش (با آن که همیشه دستمال همراه داشت) غبار سنگ قبر

استاد را زدود، و به قرائت فاتحه و تلاوت قرآن پرداخت. {۵}. آیه الله حاج شیخ علی محمد نجف آبادی. {۶}. آیه الله شیخ باقر قاموسی بغدادی نجفی، استاد آیه الله سید محسن حکیم مرجع تقلید. {۷}. آیه الله سید علی نججوی (متوفی ۱۳۲۸ هـ.ق) از اجله ابدال شمرده می شد. {۸}. آیه الله سید حسین همدانی دورود آبادی (۱۲۸۰ - ۱۳۴۳ هـ.ق). {۹}. آیت الله شیخ محمد باقر نهاوندی. {۱۰}. آیت الله شیخ محمد حسین (بن ابی طالب) قمشه ای صغیر (متوفی ۱۳۳۷ هـ.ق). {۱۱}. آیه الله شیخ علی، فرزند آخوند ملا حسینقلی. {۱۲}. آیه الله سید محسن امین عاملی (صاحب اعیان الشیعة). {۱۳}. آیه الله سید مهدی حکیم نجفی لبنانی. والد آیه الله سید محسن حکیم مرجع تقلید. {۱۴}. آیه الله میرزا باقر قاضی طباطبایی تبریزی. {۱۵}. آیه الله مرحوم شیخ علی زاهد قمی. {۱۶}. آیه الله آخوند

آیت الله سید محسن حکیم در کنار استادش آیت الله شیخ محمد باقر قاموسی بغدادی از تلامذه آخوند ملا حسینقلی بهرانی

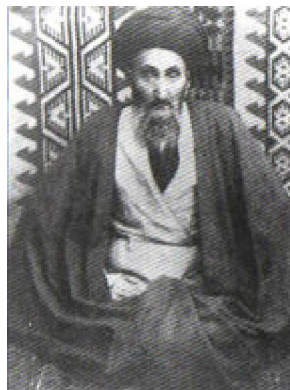
ملا محمد کاظم خراسانی (صاحب کفایة الإصول). (۱۲۵۵ - ۱۳۲۹ هـ.ق) {۱۷}. آية الله سيد محمد سعيد حبيبي (۱۲۶۶ - ۱۳۳۳ هـ.ق)؛ از ملازمان آخوند بود، و افزون بر جهات علمی و معنوی؛ از نظر سیاسی و نظامی هم از پیشوایان میادین دفاع و جنگ بود، و در انقلاب مردمی ۱۹۲۰م عراق، تحت رهبری آية الله شيخ محمد تقی شیرازی؛ لباس رزم پوشید و در جبهه های نبرد و دفاع علیه مهاجمان انگلیسی حاضر شد و حماسه ها آفرید. {۱۸}. آية الله سيد عبد الحسين موسوی لاری (۱۲۴۶ - ۱۳۴۲ هـ.ق) او افزون بر جهات علمی و معنوی؛ از نظر سیاسی نیز از مبارزان سر سخت علیه استعمار انگلیس به شمار می رفت. {۱۹}. آية الله سيد حسن صدر الدين عاملی (۱۲۷۲ - ۱۳۵۴ هـ.ق)، صاحب کتاب تکمله امل الآمل. {۲۰}. آية الله شيخ محمد باقر نجم آبادی. {۲۱}. آقا سيد کمال (مشهور به آقا سيد آقا) دولت آبادی. {۲۲}. آية الله مرحوم شيخ علی خاقانی (۱۲۴۵-۱۳۳۴

alsahla.net

، برخی از شاگردان آخوند ملا حسینقلی همدانی (سید سعید حبیوی و شیخ باقر قاموسی) از سران جهاد مسلح با نیروهای انگلیس، در مسجد سهله بعد از عمل استجاره و قبل از حرکت به جبهه های نبرد با استعمار

(ه.ق) از شاگردان آیه الله شیخ انصاری و میرزای شیرازی و نویسنده تقریرات
 کامله دروس شیخ و کتاب رجال. {۲۳}. آیه الله سید ابوالقاسم اصفهانی (داماد
 آخوند ملا حسینقلی). {۲۴}. آیه الله سید محمد تقی (بن سید محمد رضا)
 خراسانی اصفهانی (متوفی ۱۳۵۰ ه.ق)، مدفون به قبرستان دار السلام در سامراء.
 {۲۵}. آیه الله شیخ آقا رضا تبریزی. {۲۶}. آیه الله سید محمد تقی شاه
 عبدالعظیمی. {۲۷}. آیه الله سید محمود طالقانی نجفی. {۲۸}. آیه الله شیخ موسی
 شراره عاملی (۱۲۶۷ - ۱۳۰۴ ه.ق). {۲۹}. آیه الله حاج میرزا ابوالقاسم معین
 الغرباء (متوفی ۱۳۳۹ ه.ق). {۳۰}. آیه الله شیخ علی اکبر اراکی، (استاد آیه الله سید
 عبدالکریم کشمیری). {۳۱}. آیه الله سید عبدالغفار مازندرانی (هم حجره
 مرحوم آیه الله سید علی قاضی). {۳۲}. آیه الله شیخ أبو القاسم أردبادی. {۳۳}.
 آیه الله شیخ یعقوب نجفی. {۳۴}. آیه الله آقا سید علی بجستانی. {۳۵}. آیه الله
 شیخ عباس کازرونی. {۳۶}. آیه الله شیخ رضا (بن محمد باقر) تبریزی نجفی
 (۱۲۶۵-۱۳۳۱ ه.ق). {۳۷}. آیه الله حاج شیخ عباسعلی قزوینی (صاحب تفسیر
 کیوان). {۳۸}. آیت الله شیخ غلامحسین رشتی. {۳۹}. آیه الله شیخ محمد باقر
 بهاری (۱۲۷۷-۱۳۳۳ ه.ق) {۴۰}. آیه الله شیخ علی گنبدی (۱۲۸۷-۱۳۶۴ ه.ق). {۴۱}.
 آیه الله سید ابوالقاسم لوسانی. {۴۲}. آیه الله سید علی عرب همدانی (متوفی ۱۳۷۹

ه.ق) والد سید محمد عرب زاده (آقا نجفی همدانی).
 {۴۳}. آیه الله میر سید علی حائری طهرانی (مفسر)
 صاحب تفسیر ۱۲ جلدی مقتیبات الدرر وملتقطات
 الثمر (متوفی ۱۳۴۰ ه.ق). مدفون به سرداب امامزاده
 عبد الله (شهر ری) که حضرت صاحب الأمر علیه السلام به
 سر قبر او تشریف برده اند (از مشاهد مهدوی علیه السلام).

{۴۴}. آية الله سيد شمس الدين محمود مرعشى نجفى (والد آيت الله مرعشى نجفى مرجع تقليد). {۴۵}. آية الله شيخ محمد رضا تنكابنى. {۴۶}. آيت الله شيخ ابراهيم امامزاده زيدى {۴۷}. سيد جمال الدين اسد آبادى (سياسى نامدار).

برخی از اصحاب استجاره به مسجد سهله و تلامذه آخوند ملا حسینقلی همدانی:

آیات کرام: میرزا باقر قاضی طباطبائی تبریزی، سید سعید حبوی، سید حسن صدر، سید محسن امین، میرزا جواد ملکى، شیخ محمد رضا تنكابنى، سید ابوالقاسم لواسانى، سید عبد الحسین لارى، شیخ ابراهيم امامزاده زیدى، شیخ علی گنبدى، ملا عباسعلی قزوینى، شیخ علی زاهد قمى. (به ترتیب از راست به چپ و بالا به پائین)

پژوهشگردها و آموزشگردهاى بنياد حيات اعلى

علوم معرفت الهى - علوم زبان وحى - علوم كلام وحى

علوم تلاوت كلام وحى - علوم كلام خازنان وحى - علوم فقه آئين الهى

علوم تقويم نجوم تخيم - علوم طب جامع - علوم پاكزيستى

آموزش برتر (اعلى) - علوم برتر (اعلى) - علوم توانمندى بانسروى الهى

علوم عمارت برتر - علوم انساب و تبارشناسى - رسانه هاى حيات اعلى

طرح و برنامه ريزى پژوهشى و مديريت و اشراف علمى

دار المعارف الإلهية

نشر ششم: يازدهم جمادى الآخري ١٤٣٧

www.Aelaa.net

aelaa.net@gmail.com

والحمد لله رب العالمين